

Yemen 2014

Fatih Gezgin

[Doktora Adayı, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Ekonomi Politikü]

Ensar Muslu

[Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Son birkaç senedir iktidar boşluğu ve iç çatışmalar yaşayan Yemen 2014 yılını da benzer şekilde geçirmiştir. Fakat önceki senelerde iç siyasetin aktörleri arasında geri planda duran Husiler Yemen’de etkinliklerini arttırmışlar ve başkent dâhil pek çok bölgenin kontrolünü ele geçirmişlerdir. Sünni ya da selevi aşiretlerle ve hükümet güçleriyle çatışarak kuzeyden güneye doğru ilerlemişler, ardından Kızıl Deniz kıyısındaki bölgeleri de kontrol altına almışlardır. Güneyde El Beyza vilayetine geldiklerinde El Kaide ile karşı karşıya gelmişler ve ilerleyişleri durmuştur. Birkaç senedir ABD’nin insansız hava araçlarıyla saldırıya uğrayan ve hükümet güçleriyle çatışan El Kaide 2014’te Husilerle de şiddetli çatışmalar yaşamıştır. Yemen’de hükümet Husilerin ayaklanması sonucu düşmüş ve Husilerin onayını alan yeni bir hükümet kurulmuştur. Ayrıca Husiler pek çok devlet kurumunu da denetim altına almışlardır. İran’ın Husileri desteklediği iddiaları daha da dillendirilmeye başlamış ve Husilerin yönetimi ele geçirmeleri üzerine Suudi Arabistan Yemenle ilişkilerini büyük ölçüde askıya almıştır. Husilerin bu ilerleyişi Yemen’de zayıf olan merkezi otoriteyi daha da zayıflatmıştır ve bunu fırsat bilen ayrılıkçılar Güney Yemen’in bağımsızlığı çabalarına hız vermiştir. 2014’ün sona erdiği günlerde Husilerin ilerleyişi devam etmekte, El Kaide ile Husiler arasındaki çatışma da şiddetlenmektedir. ABD’nin El Kaide’ye yönelik hava saldırıları da sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Husiler | El Kaide | İnsansız Hava Aracı | Halid Baha | Ahmer | Haşid

Yemen 2014

Abstract

In the last few years there have been power vacuum and internal conflicts in Yemen. The scene of the country is the same in 2014. But standing in the background among the internal actors of the previous years Houthis have increased their influence and have seized many regions including the capital. Clashing with Sunni and Salafi tribes and security forces, Houthis have moved from North to South, then took control of the region on the Red Sea coast. When they reach to the southern province of Al Bayda, they have faced with Al Qaeda and their progress has been stopped. Already being attacked by US drones and clashing with government forces, al-Qaeda has also clashed with Houthis in 2014. Yemeni government has fallen as a result of the uprising of Houthis and the new government has been established with the approval of Houthis. In addition, the Houthis have taken the control of many state institutions. Iran's support over Houthis has been expressed loudly. Whereupon the Houthis captured the state institutions, Saudi Arabia has largely suspended its relations with Yemen. The advancement of the Houthis in Yemen was further weakened central authority which was already weak. This condition, gave impetus to the separatists' effort for South Yemen's independence. At the end of 2014 the advancement of Houthis has continued and the conflict between the Houthis and al-Qaeda has been exacerbated. US air strikes on al-Qaeda also continues.

Keywords: Houthis | Al Qaeda | Drone | Khalid Bahah | Ahmar | Hashid

Giriş

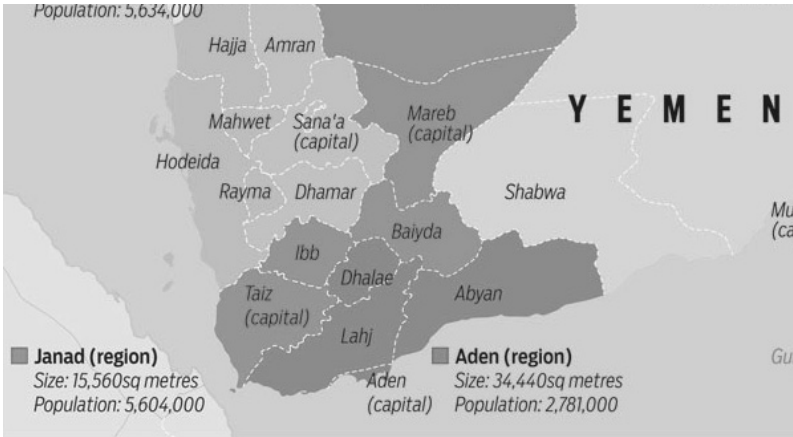
Yemen’de 2011 yılının Ocak ayında başlayan Arap Baharı gösterileri aynı senenin Kasım ayında Yemen Devlet Başkanı Ali Abdullah Salih’in, Körfez İşbirliği Konseyi tarafından hazırlanan Barış Planı’nı imzalamasıyla sona ermişti. Bu plana göre Şubat 2012’de seçim yapılacak ve Yemen’i 33 yıldır yöneten Ali Abdullah Salih, Devlet Başkanlığı koltuğunu yardımcısı Abdurabbu Mansur Hadi’ye bırakacaktı. Yine Şubat 2012’de Yemen’deki tüm kesimleri temsil edecek Ulusal Diyalog Konferansı başlayacak ve 2 yıl boyunca faaliyette bulunarak yeni bir Anayasa hazırlayacaktı.¹ Şubat 2014’te ise bu Anayasa’ya göre seçimler yapılarak Yemen’in yeni siyasal rejimi kurulmuş olacaktı. Bu plan belirli bir ölçüde uygulanmakla birlikte kendisinden beklenen sonuçları ortaya koyamamıştır. Yemen’de bulunan farklı kesimler arasında uzlaşa sağlamak mümkün olmamış ve bir Anayasa hazırlanamadığı gibi çatışmalar da hız kazanmıştır.

2014 yılının başlarında Ulusal Diyalog Konferansı ile Cumhurbaşkanı Hadi’nin görev süresinin sonuna yaklaşılmıştır. Belirlendiği şekilde Ulusal Diyalog Konferansı Ocak ayının son günlerinde sona ermiştir. Ancak kendisinden beklenen Anayasa’yı hazırlama konusunda bir sonuç elde edilememiştir. Ulusal Diyalog Konferansı’ndan geriye kalan en önemli konu federasyon tartışmaları olmuştur ve bu süreç Yemen’in geleceğini önemli ölçüde şekillendirmiştir. Diğer taraftan Cumhurbaşkanı Hadi’nin görevi bir yıl süreyle uzatılmıştır.² Zaten yeni seçimler, hazırlanması planlanan Anayasa’ya göre yapılacaktı, fakat anayasanın hazırlanamaması nedeniyle seçim yapılsaydı da anlamsız olacaktı.

İç Siyasete İlişkin Gelişmeler

Federasyon tartışmaları, Ulusal Diyalog Konferansı sürecinde güneyli ayrılıkçıların Konferansı terk etmeleri üzerine başlamış ve onların Konferans'a tekrar katılmalarını sağlamak için hükümet tarafından bu talep kabul görmüştür. Fakat hükümet, kuzey-güney şeklinde iki federe devlet yerine 6 bölgeye ayrılmış bir federal yapı öngörmüştür.³ Bu plan güneylileri bir nebze rahatsız etse de asıl rahatsızlık Husilerde oluşmuştur. Husiler, yapılan ayrımın ülkeyi zengin ve fakir bölgeler şeklinde böldüğünü ve dengesizlik doğuracağını ileri sürmüşler ve bu plana itiraz etmişlerdir.⁴ Konuya ilişkin açıklamasında Hadi, 6 bölgeli planla bölünmelerin önüne geçileceğini, refahın daha adil dağıtılacağını belirtmiştir. Fakat Yemen'in devrik lideri Salih ise, bu planla Kuzey ve Güney Yemen şeklindeki ayrışmanın temelini oluşturacak bir yapının kurulduğunu düşünmektedir.⁵ Ayrıca bazı Yemenli uzmanlar da El Kaide, ayrılıkçılar ve diğer gruplar arasındaki sorunları çözmeden federatif yapıya geçmenin sorunlar doğuracağını ve zaten Yemen'in ekonomik durumunun federatif yapıyı kurmaya elverişli olmadığını belirtmişlerdir.⁶

Resim 1: Yemen'de Oluşturulması Planlanan 6 Bölgeye Ayrılmış Federal Yapı

Kaynak: <http://mecasr.blogspot.com.tr/2014/03/new-yemen-regions.html>, Erişim: 6 Şubat 2015

Hükümetin karşı karşıya kaldığı önemli sorunlardan bir diğeri ise yaz döneminde düzenlenen gösteriler olmuştur. Haziran ayında elektrik kesintisi ve akaryakıt kıtlığı nedeniyle günlerce süren gösteriler düzenlenmiştir.⁷ Ağustos ayında ise petrol fiyatlarının yükselmesi üzerine gösteriler düzenlenmiş ve sübvansiyonların tekrar uygulanması talep edilmiştir. Bu gösterilere Husiler öncülük etmiş⁸ ve bir süre sonra da gösteriler yalnızca Husilerin katıldığı protestolar halini almıştır. Bu gösterilerle Husiler hükümet üzerinde baskı kurarak pazarlıklara başlamışlardır. Husilere sunulmak üzere hazırlanan taslakta bir ay içerisinde teknokrat hükümetinin kurulması teklifi yer almıştır.⁹ Bu

doğrultuda Yemen hükümeti istifa etmiş ve yeni hükümet kurma çalışmaları başlamıştır. BM Güvenlik Konseyi, Husilere Sana'dan çıkmaları ve Sana'ya giden yollar üzerindeki kontrol noktalarını kaldırmaları, Amran'ı terk etmeleri ve El Covf'ta Yemen hükümetine yönelik silahlı saldırılardan vazgeçmeleri yönünde taleplerde bulunmuştur. Fakat Husiler Güvenlik Konseyi'nin teklifini reddetmişlerdir.¹⁰ Bu Husi ayaklanması üzerine Husi karşıtları da Sana'da hükümet yanlısı gösteriler düzenlemiştir.¹¹

Bütün bu süreçte devrik lider Salih de Yemen'de etkili aktörlerden biri olmayı sürdürmüştür. Salih hakkında önceki senelerde olduğu gibi çeşitli davalar açılmış ve etkinliği kırılmaya çalışılmıştır. 2014'te de Salih döneminde yabancı firmalara uluslararası fiyatların altında gaz satışıyla alakalı dava açılmıştır.¹² Ardından Salih'in televizyon ve gazetesine el koyulmuş ve bir hafta sonra da Salih'in darbe yapma girişimlerinden şüphelenilerek tedbirler alınmıştır.¹³ Kasım ayındaysa BM Güvenlik Konseyi Salih ve 2 Husi komutan hakkında yaptırım kararı almış, bunun üzerine de Salih taraftarları ve Husiler sokaklara dökülerek gösteri yapmışlardır. Bu karardan ötürü Hadi suçlanmış ve başkanı olduğu Genel Halk Kongresi'nden ihraç edilmiştir.¹⁴

Yemen siyasetinin bu çalkantılı yapısından ötürü 2014 yılında çok miktarda üst düzey kişilere ilişkin görevden almalar ya da görev değişiklikleri söz konusu olmuştur. Mart ayında İçişleri Bakanı, İstihbarat Şefi ve Petrol Bakanı değişmiştir.¹⁵ Haziran ayında ise Enerji, Maliye, Petrol ve Dışişleri Bakanları değişmiştir.¹⁶ Temmuz ayında, biri Husiler, diğeri de El Kaide karşısında başarısız olması nedeniyle 1. ve 6. ordu komutanları görevlerinden alınmıştır.¹⁷ Husilerin başkenti ele geçirmelerinin ardından da Yemen hükümeti düşmüş ve BM'nin arabuluculuğuyla varılan uzlaşuya göre Hadi'ye biri Husilerden diğeri de ayrılıkçılardan olmak üzere iki danışman atanmış ve başbakanı atama yetkisi verilmiştir.¹⁸ Hadi, Ahmet Avad bin Mübarek'i başbakan olarak atamış, fakat Mübarek'in Ulusal Diyalog Konferansı'nda ayrılıkçıları temsil etmesinden ötürü Husiler Mübarek'e karşı çıkmışlar¹⁹ ve Başbakanlığa Halid Baha'nın getirilmesini istemişlerdir, bunun üzerine Hadi de Baha'yı başbakan olarak atamıştır.²⁰ Baha'nın başbakanlığında 36 kişilik teknokratlar hükümeti ancak Kasım ayında kurabilmiştir.²¹

Kuzeyden Güneye Husi Ayaklanması

Sa'da vilayetinde yaşayan Husiler, Şiiliğin bir kolu olarak kabul edilen Zeydiler içinden çıkmış isyancı bir grup olup 2004 yılından beri hükümete karşı bir ayaklanma içerisindedirler. Yemen'in kuzeybatısında bulunan Sa'da vilayetinde etkin olan Husiler, Sa'da ve El Covf vilayetlerinde bulunan selefi aşiretlerle çatışmalar yaşamaktaydı.²² Dammac'ta bulunan Dar-ül Hadis'te Suudi Arabistan'dan gelen selefi savaşçıların bulunduğunu ileri süren Husiler, özellikle bu bölgede seleflerle çokça çatışma yaşamışlardır.²³ Husilerin başkente doğru ilerlemeleri sırasında aşmaları gereken en önemli bölge Amran vilayeti olmuştur. Amran'da, Yemen'in en büyük aşiret koalisyonu olan

Haşid'in başında bulunan Ahmer aşireti güçlü konumdadır ve bugüne dek Husilerin güneye ilerlemesini engelleyen önemli bir unsur olagelmışlerdir. Dolayısıyla Husiler güneye doğru ilerleyişe geçtiklerinde Amran'da Husilerle hükümet güçleri ve aşiretler arasında önemli çatışmalar yaşanmıştır.

Yılın ilk günlerinde Husilerle Haşid arasında çatışmalar başlamış ve iki tarafın da çok sayıda kayıp verdiği bu çatışmalar, aylarca sürmüştür.²⁴ Haşid lideri Sadık el-Ahmer hükümete çağrıda bulunarak Husilerin yayılmasının önlenmesini istemiş ve devrik lider Salih'in Amran'da kendine yakın aşiret liderlerine Husileri destekleme talimatı verdiğini ileri sürmüştür.²⁵ Haziran'da Husiler Amran vilayetinin kontrolünü ele geçirmişler ve güneye doğru ilerlemelerini sürdürmüşlerdir.²⁶ Ancak Amran, Me'rib ve El Covf vilayetlerinde çatışmalar devam etmiştir.²⁷ Husiler Temmuz ayı başlarında Amran'da bulunan Zırhlı Tugayı ele geçirmişler ve Amran'da hızla ilerlemişlerdir.²⁸ Özellikle Temmuz ayında şiddetlenen bu çatışmalarda yüzlerce kişi hayatını kaybederken on binlerce Yemenli de yerinden edilmiştir.²⁹

Aynı dönemde hükümetin IMF programı kapsamında sübvansiyonları kaldırması Yemenliler üzerinde ciddi bir hoşnutsuzluk doğurmuş ve gösterilerin başlamasına yol açmıştır. Bu gösterilerde Husiler büyük çoğunluğu oluşturmuşlar ve zamanla gösterilerin tek aktörü haline gelmişlerdir.³⁰ Başkent Sana'da kalabalık gösteriler düzenlemişler, pek çok devlet binasının etrafını sarmışlar ve hükümet üzerinde baskı kurmayı başarabilmişlerdir.³¹ Husiler, kurdukları baskı sayesinde hükümetin değişmesini sağlamışlar³² ve böylelikle Husilerin isteği üzerine Halid Baha Başbakan olmuştur. Bu süreçte güvenlik güçleriyle Husiler arasında da şiddetli çatışmalar yaşanmıştır.³³ Aralık ayına gelindiğinde Husiler, Askeri Akademi gibi kurumların yanında devlet destekli gazeteyi de ele geçirmişlerdir.³⁴

Husiler başkentini kontrolünü ele geçirdikten sonra Kızıl Deniz kıyısında bulunan vilayetlerde de denetimi ele geçirmişler³⁵ ve Sana'nın güneyinde bulunan vilayetlere doğru ilerleyişlerini sürdürmüşlerdir. Fakat güneyde bulunan İb ve özellikle El Beyza vilayetlerinde El Kaide ile karşı karşıya gelmişler ve iki taraf arasında şiddetli çatışmalar başlamıştır.³⁶ Bu çatışmaların büyük kısmı El Beyza'da yaşanmakla birlikte,³⁷ Sana ve El Covf başta olmak üzere Husilerin kontrol altına aldıkları bölgelerde de önemli ölçüde çatışmalar görülmüştür.³⁸ Sana'da Husiler tarafından düzenlenen bir gösteride, El Kaide üyesi bir intihar bombacısının saldırısı sonucu 47 kişi hayatını kaybederken yüzlerce Yemenli de yaralanmıştır.³⁹

Yemen'de Tüm Tarafların Düşmanı El Kaide

Yemen'de Arap Baharının etkisiyle ortaya çıkan iktidar boşluğundan faydalanan El Kaide, Yemen'in Ebyen vilayetinin kontrolünü 2011 yılında ele geçirmişti. Sonraki dönemde hükümet güçleriyle arasında şiddetli çatışmalar yaşanmış ve ayrıca ABD'nin insansız hava araçlarıyla El Kaide'ye karşı operasyonlar düzenlenmiştir. El Kaide ülkenin pek çok bölgesinde, genel-

likle askeri kontrol noktalarına yönelik saldırılar gerçekleştirmiştir.⁴⁰ Hatta El Kaide Sana'daki bir hapisaneye saldırı gerçekleştirerek örgüt mensubu mahkûmların kaçışını sağlamıştır.⁴¹ Buna karşılık hükümet güçleri de El Kaide'ye yönelik önemli saldırılar düzenlemiş ve El Kaide kontrolünde olan bölgeleri kontrol altına almaya dönük operasyonlar gerçekleştirmiştir.⁴² Bu operasyonlar özellikle Mayıs ayında Ebyen ve Şebvah vilayetlerinde yoğun olarak düzenlenmiş⁴³ ve 5 hafta süren operasyonlarda 500 kadar El Kaide militanı ve 40 asker hayatını kaybederken 39 militan da yakalanmıştır.⁴⁴ Husilerin başkenti ele geçirmeleri ve güneye doğru ilerleyerek El Kaide ile karşı karşıya gelmeleri üzerine El Kaide ve Husiler arasında da şiddetli çatışmalar yaşanmıştır.⁴⁵

Yemen'deki El Kaide varlığı Suudi Arabistan'ı yakından ilgilendirmektedir, çünkü Suudi Arabistan, El Kaide'nin asli hedefleri arasında yer almaktadır. Kendi ülkesinde tedbirler alan Suudi yönetimi, otorite boşluğundan faydalanarak Yemen'de etkin konuma gelen ve rahatlıkla operasyonlar düzenleyen Yemen El Kaidesi'nden gelecek zararları da önlemeye çalışmaktadır. Bu kapsamda Yemen sınırına çit çekme girişimlerinde bulunan Suudi Arabistan, sınır geçişlerini de kontrol altına almaya çabalamaktadır. Böylelikle Suud hükümeti hem El Kaide'ye katılmak için Yemen'e geçmeye çalışanları⁴⁶ hem de Yemen'den Suudi Arabistan'a geçmeye çalışan El Kaide üyelerini engellemeye dönük bir gayret içerisinde.

El Kaide'ye karşı ABD de, başta Ebyen, Me'rib ve Şebvah vilayetlerinde olmak üzere çok sayıda insansız hava aracı saldırısı gerçekleştirerek ağır kayıplara sebep olmuştur. 2014 yılında 19 insansız hava aracı saldırısı yapıldığı ve bu saldırılar neticesinde 124 militan ve 4 sivil Yemenlinin hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir.⁴⁷ Bu saldırılar pek çok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Militan olduğu iddia edilen ölümlerin, gerçekten militan olup olmadığının muğlak olmasının yanında, bu kişilerin militan olması durumunda dahi ölümü hak edip etmediklerinin ve bunun karar verilme biçiminin hukuka uygunluğu tartışmalı konulardır.⁴⁸ Söz konusu saldırılarla yargısız infazın gerçekleştirildiği düşünülmekte ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği ileri sürülmektedir.⁴⁹ Bir diğer tartışmalı konu ise yabancı bir devletin böyle bir işlemi gerçekleştirmesinin, devletlerin içişlerine karışma yasağını ihlal edip etmediği yönündedir. Bütün bunlara karşın bu saldırılarda ölen sivillere ilişkin herhangi bir tartışma söz konusu değildir, bu konuda bir hukuksuzluğun bulunduğu görüşünde tüm ilgililer kanidir. Zaten ABD de Yemen'de öldürdüğü siviller için senelik 1 milyon dolar dolaylarında ödeme yapmaktadır.⁵⁰ Ancak saldırıların El Kaide'ye yönelik olması, bu tür eleştirileri bastırmakta ve yapılan işlemlere meşruiyet sağlamaktadır.

Resim 2: 2014 Yılında Yemen’de El Kaide’ye Yönelik İnsansız Hava Aracı Saldırıları

Kaynak: <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/analysis>, Erişim: 28 Ocak 2015.

Diğer taraftan Yemen’deki El Kaide üyelerinin yabancı oldukları yönünde iddialar ileri sürülmüş ve El Kaide savaşçılarının % 70’inin yabancı savaşçı oldukları belirtilmiştir. El Kaide ilk günlerde bu iddiaları yalanlasa da,⁵¹ yapılan operasyonlarda öldürülen kişilerin Cezayir, Suudi Arabistan ve Pakistan vatandaşı oldukları ortaya konulunca⁵² El Kaide de açıklamasını değiştirmiş ve savaşçıların Müslüman ülkelerden geldiklerini ve din kardeşliği esasına göre hareket ettiklerini belirtmiştir.⁵³ El Kaide mensuplarının yabancı ülkelere gelmiş olmaları da, Yemen’de yaşayan insanlar açısından sorunlu bir durumdur. Çünkü El Kaide Yemen halkına da kendi kurallarını dayatmaktadır. Örneğin büyü ve sihir yaptığından⁵⁴ ya da ibne olduğundan⁵⁵ şüphelenilen kişiler El Kaide tarafından öldürülmektedir. Dolayısıyla Yemen halkının gözünde yabancı ülkelere gelmiş El Kaide üleriyle ABD arasındaki savaş, Yemenlilerin yaşadıkları şehir ve köylerde sürmekte ve iki yabancı savaşçının tüm sıkıntısını onlar çekmektedir.

Diğer Çatışma Unsurları

Yemen’deki çatışmalar bunlarla sınırlı kalmamakta, toplumsal yapının temel olan aşiretler de çeşitli şekillerde çatışmalarda yer almaktadırlar. Aşiretler siyasi ya da dini görüşleri çerçevesinde mevcut çatışmaların taraflarından birini destekleyebilmekte veya çıkar çatışmaları yaşamaları nedeniyle kendi aralarında çatışabilmektedirler. Yılın ilk günlerinde Hadramöv’t vilayetinde bazı aşiretlerin birleşerek hükümet güçleriyle çatışmaya girdikleri görülmüştür.⁵⁶ Bu çatışmanın, bir önceki aralık ayında bir aşiret liderinin ordu tarafından öldürülmesi nedeniyle başladığı düşünülmektedir.⁵⁷ Diğer yandan aşiretler kendi aralarında da çeşitli nedenlerle çatışmalar yaşamaktadır. Bu çatışmalar bir arazi üzerinde iki aşiretin de hak iddia etmesi üzerine yaşanan çıkar çatışmalarına dayanabilmektedir.⁵⁸

Ayrıca Yemen'deki güvensizliği adam kaçırmalar, petrol boru hatlarına düzenlenen sabotajlar ve suikast girişimleri de arttırmaktadır. Özellikle Yemen'de bulunan yabancıların kaçırılması sıkça görülen bir durumdur. BM bünyesinde faaliyet gösteren kişiler⁵⁹ ve yabancı sağlık personelleri⁶⁰ bunların başında gelmektedir. Kaçırılan rehineler genellikle belirli bir fidye ya da tutuklu bulunan kişilerin salıverilmeleri karşılığında serbest bırakılmaktadır. Adam kaçırmaya eylemleri en başta El Kaide tarafından, fakat zaman zaman da aşiretler tarafından başvuru olan bir yöntemdir.⁶¹ 2013 yılında El Kaide Güney Afrikalı bir çifti kaçırmıştı. Örgüt, 2014'ün Ocak ayında kadını serbest bırakarak adam için 3 milyon dolar fidye istemiştir.⁶² Yerel bir aşiret tarafından kaçırılan bir Alman'ın da, tutuklu bulunan aşiret üyelerinin serbest bırakılması karşılığında salıverileceği açıklanmıştır.⁶³ Ayrıca Yemen'de bulunan diplomatlar da sıklıkla kaçırmaya girişimlerinin hedefi olabilmektedirler.⁶⁴

Siyasi istikrarsızlıktan faydalanan gruplar, hükümeti zayıflatmak için önemli bir gelir kaynağını kesmek adına petrol boru hatlarına yönelik sabotaj girişimlerinde bulunmaktadır. El Kaide bu eylemleri hükümeti zayıflatmak için yaparken⁶⁵ aşiretler ise hükümete isteklerini kabul ettirmek için⁶⁶ ya da hükümetle bazı konularda ters düşmeleri üzerine hükümete kızgınlıkları nedeniyle⁶⁷ gerçekleştirmektedir. Zaten ekonomik sorunlar yaşayan Yemen devleti açısından petrolden elde edilen gelir önem arz etmektedir ve dolayısıyla onarım çalışmaları hızla yapılmaktadır.⁶⁸ Yine de sabotajlar, Yemen açısından önemli bir gelir kaybına neden olmaktadır.⁶⁹ Dolayısıyla Yemen'de petrol ve gaz hatlarına ve rafinerilerine gerçekleştirilen saldırıların terör suçları kapsamına alınması düşünülmektedir. Böylelikle bu tür saldırıların önüne geçilmeye çalışılmaktadır.⁷⁰ Hatta elektrik tesisleri de bu kapsama dâhil edilmek istenmektedir, çünkü Me'rib vilayetinde elektrik hatlarına yönelik sabotajlar da gerçekleştirilmiştir ve bunlarda da yine aşiretlerin birtakım isteklerini hükümete kabul ettirme amacı ile yapıldığı düşünülmektedir.⁷¹ Yemen'deki güvenlik sorunlarından yalnızca halk etkilenmemekte, devlet yetkilileri ya da yabancı ülkelerin diplomatik temsilcileri de suikast girişimlerinin hedefi olmaktadır.⁷² Suikastlerde istihbarat subayları çokça hedef alınmaktadır.⁷³ Hedef alınan diğer gruplar ise, güvenlik güçleri,⁷⁴ siyasilere ve diplomatlar⁷⁵ olmaktadır. Siyasi hedeflerin öne çıkanları, İslah Partisi Genel Sekreteri Abdülvahhap el-Enisi,⁷⁶ Husilerin temsilcisi Şerif ed-Din,⁷⁷ Savunma Bakanı'nın konvoyu⁷⁸ ve İslah Partisi yöneticilerinden Sadık Mansur⁷⁹ şeklinde sıralanabilir. Ayrıca devrik lider Salih'in korumalığını yapan 5 kişinin, Salih'in evinin altına 88 metrelik tünel kazdıkları ve suikast gerçekleştirmek üzere komplo kurdukları tespit edilmiştir.⁸⁰ Yemen'deki suikastlerin büyük kısmının El Kaide tarafından gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

Diğer çatışma unsurlarından biri de Güney Yemen'in bağımsızlığını talep eden ayrılıkçılardır. Ayrılıkçılar Ulusal Diyalog Konferansını boykot ederek federasyon tekliflerini kabul ettirmeyi başarmışlardır. Fakat ayrılıkçılar içerisinde federasyon fikrine sıcak bakmayıp tam bağımsızlık isteyen daha radikal bir kesim de bulunmaktadır.⁸¹ Hatta hükümetin 6 eyaletten oluşan planına

ımlı ayrılıkçılar dahi karşı çıkmışlardır.⁸² Dolayısıyla ayrılıkçıların protestoları 2014 yılında da devam etmiştir, ancak güvenlik güçlerinin bunlara müdahalesi sonucu çatışmalar yaşanmış ve her iki tarafta ölümler ve yaralanmalar meydana gelmiştir.⁸³

2014'ün ikinci yarısında Husiler güneye doğru ilerleyişe geçmişler ve başkentin kontrolünü ele geçirmişlerdir. Fakat Husiler, Aden ve Taiz şehrine kadar ulaşamamışlar ve buraları kontrol altına alamamışlardır, ancak Husilerin bu ilerleyişi ile merkezi otoritenin daha da zayıflaması ayrılıkçılar açısından olumlu bir ortam hazırlamıştır.⁸⁴ Senenin sonlarına doğru ayrılıkçı gruplar arasında ittifaklar kurulmuş ve protestoları arttırma kararı almışlardır.⁸⁵ Bunun yanında Güney Yemen'in bağımsızlığı dışındaki hiçbir planı kabul etme yönünde bir tutum almak üzere irade ortaya koymuşlardır.⁸⁶

Arap Dünyası'nın En Fakir Ülkesi

Arap dünyasının en fakir ülkesi olarak bilinen Yemen, son birkaç senedir içine düştüğü otorite boşluğu ve bunun neden olduğu iç çatışmalar nedeniyle ekonomik olarak daha da kötü bir duruma sürüklenmektedir. Ekonomisinin sürdürülebilmesi ve aynı zamanda güvenlik ve istikrarın tesis edilebilmesi için dış yardımlara muhtaç bir ülke olan Yemen'in halkı da ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Halkın büyük bir kısmı yeterli gelir elde edememekle birlikte açlık sınırının altında yaşamaktadır.

Yemen devletinin önemli gelir kalemlerinden olan petrol satışları, iç karışıklıklar nedeniyle artış gösteren sabotajlar neticesinde yaklaşık % 40 düzeyinde düşüş yaşamıştır.⁸⁷ Buna ayrıca petrol fiyatlarındaki düşüş de eklendiğinde Yemen ciddi boyutlarda mali sorunlar yaşamaktadır.⁸⁸ Devletin böylesi bir gelir kaybı güvenlik zafiyetini arttırmakta ve böylece hükümet kontrolünün zayıfladığı Yemen'de sabotaj girişimleri de artmaktadır. Ayrıca birbirinden farklı hiziplerin bulunduğu bir ülke olan Yemen'de her bir grubun istek ve beklentileri farklılık göstermekte ve bunun da devlete maliyeti yüksek olmaktadır. Karşılanamayan beklentiler siyasi otoriteyi ve iç güvenliği daha da zayıflatmaktadır.

Dış yardımlar konusunda ise başı çekenler, ABD, Suudi Arabistan ve Körfez ülkeleri olmaktadır. Yaptığı yardımlara karşın ABD, Yemen'de insansız hava araçlarıyla saldırılar düzenlemekte ve ayrıca Yemen siyasetine fazlaca müdahil olmaktadır. Bu durum ise Yemen halkı tarafından tepkiyle karşılanmakta ve halkın devlete olan güvenini azaltmaktadır. Suudi Arabistan ise, Husilerin hükümetin ve Merkez Bankası'nın kontrolünü ele geçirmesi üzerine, yaptığı yardımlara son vermiştir.⁸⁹ En önemli başışçılardan biri olan Suudi Arabistan'ın bu kararı, hem Yemen devleti hem de Yemen halkı açısından sorunları arttırıcı bir etki doğuracaktır.

Ayrıca yardımda bulunma karşılığında öne sürülen talepler Yemen açısından olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir. IMF'nin yardımda bulunma karşılığında akaryakıt sübvansiyonunun kaldırılması talebi senenin ilk aylarında

kabul görmemiş⁹⁰ fakat Eylül'ün ilk günlerinde IMF ile anlaşılmış⁹¹ ve 1 Ekim itibarıyla sübvansiyonlar kaldırılmıştır.⁹² Bu sayede Yemen'in önemli miktarda tasarruf sağlaması beklenmiştir.⁹³ Fakat bu yöndeki kararlar halkta ciddi hoşnutsuzluklar doğurmuş ve protestolara yol açmıştır. Zaten iktidar zafiyeti içerisinde bulunan Yemen açısından bu gösteriler büyüyerek merkezi otoritenin altını oymuştur. En nihayetinde gösteriler Husilerin kontrolüne geçmiş ve devlet büyük ölçüde Husilerin denetimi altına girmiştir.

Yemen halkının ekonomik sorunları devletinkilere oranla çok daha ciddi boyutlardadır.⁹⁴ BM verilerine göre, Yemen halkının yarısı açlıkla mücadele etmektedir. Yemenli çocukların yetersiz beslenme oranı ise dünyada en yüksek düzeydedir.⁹⁵ BM İnsani Müdahale Müdürü John Ging, Yemen ve Somali'ye gerçekleştirdiği ziyaret sonrasında Yemen'in ihtiyaç duyduğu acil yardımın 529 milyon dolar olduğunu, fakat bunun yalnızca 195 milyon dolarının karşılandığını belirtmiştir.⁹⁶ Bu veriler dikkate alındığında, Yemen'in temel ihtiyaçlarının yakın dönemde karşılanması pek mümkün gözükmemektedir.

Kendisi fakir bir ülke olan Yemen aynı zamanda Afrika'nın fakir ülkeleriyle de komşu durumundadır ve bu komşuluk çeşitli sorunlar doğurmaktadır. Eritre, Etiyopya ve Somali'de çok sayıda kaçak deniz yoluyla Yemen'e ulaşmaya çalışmaktadır. Yemen bu kişiler için Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerine geçiş yoludur.⁹⁷ Fakat söz konusu deniz yolculuğunda çok sayıda insan hayatını kaybetmekte,⁹⁸ Yemen'e ulaşmayı başaranların bir kısmı da Yemen'de mülteci olarak kalmaktadır. Son 5 yılda bu yolla Yemen'e 500 bin kişinin ulaştığı tahmin edilmektedir. BM verilerine göre bunların 246 bini Yemen'de mülteci konumundadır.⁹⁹ Mülteci sorunu, zaten ekonomik sorunlar yaşayan Yemen için baş edilmesi güç bir meseledir. Ayrıca Yemenli yetkililer, kaçak yollarla gelen kişiler içerisinde El Kaide gibi gruplara katılmak isteyen kişiler bulunmasından da endişelenmektedir.¹⁰⁰ Yemen'de son birkaç senedir iç siyasetin ekonomidekine benzer biçimde baskın olduğu bir diğer husus da dış ilişkiler olmaktadır.

Dış İlişkiler

Devlet otoritesinin zayıflaması üzerine devlet inşasına dönük mali ve teknik destek sağlanması Yemen dış politikasının temel konularından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda ABD, Suudi Arabistan ve Körfez ülkeleri yardım yapan ülkelerin öncüleri olmuşlardır. Ayrıca BM, IMF ve Dünya Bankası gibi çeşitli uluslararası örgütler de mali ve teknik yardımlar konusunda öne çıkmışlardır.

Yemen'deki hizipler arasındaki çatışmalarda taraf olarak ya da arabulucu rolüyle uluslararası aktörler Yemen'in iç işlerine müdahil olabilmektedirler. BM daha çok çatışan taraflar arasında arabulucu ve tansiyonu yatıştırıcı bir rol üstlenmektedir.¹⁰¹ Husilerle güvenlik güçleri arasındaki çatışmaların şiddetlenmesi üzerine Haziran ayının ilk günlerinde BM'nin arabuluculuğu ile ateşkes sağlanmıştır.¹⁰² Diğer taraftan BM'nin Yemen'de çatışan tarafları kış-

kırtan kişilere yaptırım uyguladığı da görülmüştür.¹⁰³ Bu süreçte BM özellikle Salih'e karşı olumsuz bir tutum takınmış, Salih'i geçiş sürecini baltalamakla itham etmiş¹⁰⁴ ve kendisine çeşitli yaptırımlar uygulamıştır.

BM arabuluculuk rolü üstlenirken ABD ise, insansız hava araçlarıyla El Kaide'ye karşı saldırarak çatışmaların doğrudan bir tarafı halinde gelmiştir. Ayrıca Yemen hükümeti üzerindeki etkisi de düşünüldüğünde ABD, Yemen'in asli aktörleri arasında da sayılabilir. Elbette bu konu önceki senelerde pek çok eleştiriye konu olmuş ve Yemen'deki ABD Büyükelçisi merkez valisi gibi hareket etmekle itham edilmişti. Ancak bu eleştirilere rağmen ABD önceki senelerdeki politikalarını aynen sürdürmüştür.

Diğer taraftan Suudi Arabistan ise El Kaideyle mücadele içerisinde olsa bile ABD gibi doğrudan çatışmanın tarafı olmak yerine hükümete mali yardımlarda bulunarak ya da Yemen-Suudi Arabistan sınırında güvenliği artırarak El Kaide'yle mücadeleye katkı sağlamaktadır. Çünkü bu sınırda çok sayıda saldırı gerçekleşmekte ve pek çok sınır muhafızı hayatını kaybetmektedir.¹⁰⁵ Fakat Yemen'de Husilerin kontrolü büyük ölçüde ele geçirmeleri Suudi Arabistan'ı da etkilemiştir. Suudi Arabistan öncelikle Yemen'deki diplomatlarını geri çekmiş ve Yemen'e yapılan uçuşları durdurmuştur.¹⁰⁶ Ardından Suudi Arabistan tarafından Yemen'e yapılan mali yardımlar da durdurulmuştur.

Ayrıca Husilerin Yemen'de baskın konuma gelmeleriyle önceki senelerde İran'ın Yemen'in işlerine karıştığı yönündeki iddia ve kuşku da artmıştır. Yemen Devlet Başkanı Hadi ve çeşitli yetkililer ve hatta ABD ile Körfez ülkeleri de İran'ı birkaç defa uyararak Yemen'in işlerine karışmamasını istemişlerdir.¹⁰⁷ Ayrıca Husilerle bağlantılı olduğundan şüphelenilen 2 İran devrim muhafızı Yemen'de gözaltına alınmış daha sonra Umman'ın arabuluculuğuyla serbest bırakılmıştır.¹⁰⁸ Husilerin İran tarafından desteklediği iddialarının yoğunluk kazanması üzerine 2014'ün sonlarında İran'ın Yemen'deki Büyükelçiliği'ne El Kaide tarafından bomba yüklü bir araçla saldırı gerçekleştirilmiş ve 3 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir. ABD de dâhil pek çok ülke yapılan bu saldırıyı kınamıştır.¹⁰⁹ Yemen'deki bütün bu karışıklıklar nedeniyle diplomatik temsilcilikler zaman zaman görev yapamaz duruma da gelmişlerdir. Bazı ülkeler diplomatik personelinin bir kısmını Yemen'den çekme kararı almış, vatandaşlarına da Yemen'e gitmemeleri yönünde uyarıda bulunmuştur.¹¹⁰

Değerlendirme

Birkaç senedir iç karışıklıklar ve çatışmalar içerisinde çalkalanan Yemen siyaseti 2014 yılında çok da öngörülme-yen bir yöne savrulmuştur. Daha önceki senelerde çatışan gruplar içerisinde fazla öne çıkmamış olan Husiler kısa bir zaman içerisinde ülkenin önemli pek çok bölgesini ele geçirerek Yemen siyasetinin baskın aktörü haline gelmişlerdir. Senenin sonuna geldiğinde başkent başta olmak üzere Yemen'in kuzey batısını Husiler denetim altına almışlardır ve devletin pek çok kurumunu işgal etmişlerdir. Fakat yine de

Husilerin yükselişinin devam edip etmeyeceğini söylemek çok da mümkün gözükmemektedir. Çünkü El Kaide karşısında ilerleyişi duran Husiler, kontrol ettikleri bölgelerdeki halk tarafından da kabul görmemektedirler. Ayrıca bağımsızlık çabalarına hız veren güneyli ayrılıkçılar da kendi bölgelerinde Husileri kabul etmeyeceklerdir. Husilerin devleti ele geçirmelerinin ardından merkezi otoritenin daha da zayıflamasıyla Yemen’de bölünme ihtimali kuvvet kazanmıştır. Yemen, batılı literatürde “failed state” olarak ifade edilen başarısız devlet kavramına en uygun örnek olma yönünde ilerleyen bir ülke konumundadır.

Kronoloji

- **4 Ocak:** Husilerle Selefî aşiretler arasındaki çatışmalar tekrar başlamıştır. Bu çatışmalarla Husilerin ilerleyişleri başlamıştır.
- **25 Ocak:** Ulusal Diyalog Konferansı sona ermiş, yeni bir Anayasa için taslak oluşturulmuş ve Yemen için federal sistem kabul edilmiştir.
- **10 Şubat:** Yemen Cumhurbaşkanı ve önde gelen partiler Yemen'i 6 eyalete ayıran federal sistem konusunda anlaşmaya varmışlardır. Güneyli ayrılıkçılar ve Husiler bu plana hemen itiraz etmişlerdir.
- **26 Şubat:** BM Güvenlik Konseyi, Yemen'de barış, güvenlik ve istikrarı tehdit eden kişi ve örgütlere yaptırım uygulanması yönünde karar almıştır.
- **29 Nisan:** Yemen ordusu, ülkenin güneyinde güçlü konumda bulunan El Kaide'ye karşı karadan ve havadan büyük çaplı bir saldırı başlatmıştır. 5 hafta kadar süren operasyonda 500 El Kaide militanı öldürülmüş, pek çok bölgenin kontrolü güvenlik güçlerince ele geçirilmiştir.
- **27 Mayıs:** Husiler askeri birliğe saldırarak 5 askeri öldürmüştür. Böylelikle güvenlik güçleri ile Husiler arasındaki çatışmalar tekrar başlamıştır.
- **2 Haziran:** Husilerle güvenlik güçleri arasında yaşanan çatışmada 120 kişi hayatını kaybetmiştir.
- **11 Haziran:** Sana'da 3 günlük elektrik kesintisine ve akaryakıt kıtlığına öfkelenen halk gösteri düzenlemiş ve hükümetin istifasını istemişlerdir. Gösteriler üzerine Cumhurbaşkanı Hadi bazı bakanları değiştirmiştir.
- **5 Temmuz:** Yemen Hava Kuvvetleri Sana'nın kuzeyinde çatışan Husileri havadan bombalamıştır. Çatışmalarda 34 asker ve 70 Husi hayatını kaybetmiştir.
- **18 Ağustos:** Husilerin lideri Abdülmelik el-Husi'nin çağrısı üzerine Sana'da on binlerce kişinin katıldığı hükümet karşıtı gösteri düzenlenmiştir. Günlerce süren gösterilerde sayı yüz binlere ulaşmış ve akaryakıt sübvansiyonlarının tekrar yürürlüğe girmesi ve hükümetin istifası talep edilmiştir.
- **2 Eylül:** Cumhurbaşkanı Hadi, akaryakıt fiyatlarına getirilen zammı düşürme kararı almıştır. Hadi ayrıca hükümeti de görevden almıştır. Fakat sonraki günlerde Husiler Hadi'nin bu kararlarına da karşı çıkmışlardır.
- **21 Eylül:** Husiler hükümet merkezini ele geçirmişlerdir. Bunun üzerine Başbakan Muhammed Selim Basindva görevi bırakmıştır.

- **27 Eylül:** Husiler silahları bırakacaklarına ve ele geçirdikleri yerlerden çekileceklerine dair anlaşma imzalamıştır.
- **7 Ekim:** Yemen'deki partiler ve Cumhurbaşkanı Hadi, Ahmet Avad bin Mübarek'in başbakan olması konusunda anlaşmışlardır.
- **9 Ekim:** Husileri ve askeri bir kampı hedef alan iki ayrı intihar bombacısı 67 kişinin ölümüne yol açmıştır. Birkaç saatlik bir siyasi krizin ardından Başbakan Mübarek istifa etmiştir.
- **13 Ekim:** Hadi, Husilerin ve İslamcıların desteğini sağlamış olan Halid Baha'yı hükümeti kurmakla görevlendirmiştir.
- **14 Ekim:** Husiler Kızıl Deniz kıyısında bulunan önemli liman şehri Hudeyda'yı ele geçirmişlerdir.
- **17 Ekim:** Husiler Sana'nın güneyinde bulunan çoğunluğu Sünnilerin oluşturduğu İb vilayetinde Sünni aşiretlerle çatışmaya girmişlerdir. Sana'nın güney doğusunda yer alan ve El Kaide'nin güçlü olduğu El Beyza vilayetinin Rada şehrinde Husilerle El Kaide arasında çatışmalar başlamıştır. Rada'da El Kaide ile Husiler arasındaki çatışmalar uzun süre devam etmiştir.
- **26 Ekim:** Husiler güvenlik güçlerini de arkalarına alarak El Kaide'nin güçlü olduğu El Beyza vilayetine girmişlerdir.
- **27 Ekim:** Rada'da etkili bir aşiret ile Husiler arasında 3 gün süren çatışmalarda yaklaşık olarak 250 kişi hayatını kaybetmiştir.
- **31 Ekim:** Husilerin lideri Abdülmelik el-Husi, Cumhurbaşkanı Hadi'ye 10 gün içinde yeni bir hükümet kurmaması durumunda "milli selamet kurulu"nun hükümetin yerini alacağını söylemiştir.
- **2 Kasım:** Yemen'deki tüm taraflar Halid Baha'nın başbakanlığında kurulacak olan ve teknokratlardan oluşan yeni kabine konusunda anlaşmaya varabilmişlerdir.
- **7 Kasım:** BM, Ali Abdullah Salih ve 2 Husi komutan aleyhine yaptırım kararı almıştır.
- **11 Kasım:** ABD eski Devlet Başkanı Ali Abdullah Salih'e yönelik yaptırım kararları almıştır. ABD, şiddet olaylarını tırmandıran Husi ayaklanmasının Salih tarafından desteklendiği kanaatindedir.
- **3 Aralık:** El Kaide bomba yüklü bir araçla Sana'da bulunan İran Büyükelçisi'nin konutuna saldırı düzenlemiştir. Korumaların hayatını kaybettiği saldırı pek çok ülke tarafından kınanmıştır.

Notlar

- 1 "Federalism plan faces hurdles in Yemen", *Gulf News*, 29 Ocak 2014.
- 2 "Yemeni president's term extended by a year", *Reuters*, 21 Ocak 2014.
- 3 "Yemen to become six-region federation", *Al Jazeera*, 10 Şubat 2014.
- 4 "Yemen's Pivotal Moment", *Critical Threats*, 12 Şubat 2014.
- 5 "A federal cure for Yemen's ills?", *Gulf News*, 22 Şubat 2014.
- 6 "Yemen's federal plan a bold idea, but hurdles remain", *Al Arabia*, 23 Şubat 2014.
- 7 "Yemenis protest over power cuts, fuel shortages", *Gulf News*, 11 Haziran 2014.
- 8 "Yemenis protest against fuel price hike", *China.org.cn*, 4 Ağustos 2014.
- 9 "Yemen Shiite rebels weigh draft deal on new government", *Yahoo News*, 23 Ağustos 2014.
- 10 "Al Houthis defiant of UN demands to pull back", *Mideaster News*, 30 Ağustos 2014.
- 11 "Rival rallies in Sana'a as clashes rock Yemen", *Peninsula Qatar*, 6 Eylül 2014.
- 12 "Yemen protest seeks end to 'corrupt' gas deals with foreign firms", *The Hindu*, 7 Şubat 2014; "Yemen grills officials over 'corrupt' gas deals", *News.nom.co*, 13 Şubat 2014; "Ali Abdullah Saleh denies theft, challenges accusers", *Reuters*, 2 Haziran 2014.
- 13 "Yemen troops encircle ex-president mosque amid coup fears", *Gulf News*, 15 Haziran 2014.
- 14 "Yemenis protest at ex-president sanctions threat", *Yemen Fox*, 7 Kasım 2014; "Yemen president sacked from party leadership", *The Daily Star Lebanon*, 8 Kasım 2014.
- 15 "Yemen spy chief and interior minister sacked", *Oman Tribune*, 9 Mart 2014.
- 16 "Yemen's president appoints new oil minister", *Reuters*, 17 Haziran 2014.
- 17 "Yemen president sacks two top army commanders", *Yahoo News*, 13 Temmuz 2014.
- 18 "Hadi to name new Yemen premier within three days", *The National*, 22 Eylül 2014.
- 19 "Yemen deserves a more inclusive prime minister", *Gulf News*, 9 Ekim 2014; "Yemen: Bin Mubarak refuses to accept PM post in bid to placate Al Houthis", *Mideaster*, 9 Ekim 2014.
- 20 "Yemen President Names New PM, Houthis Welcome Choice", *Voa News*, 13 Ekim 2014.
- 21 "Yemen swears in new government amid crisis", *Todays Zaman*, 9 Kasım 2014.
- 22 "Clashes in northwest Yemen leave 30 dead, dozens injured", *Al Arabia News*, 9 Mart 2014.
- 23 "North Yemen fighting has killed at least 210, Salafists say", *Daily Times*, 13 Ocak 2014.
- 24 "Al Houthi rebels battling tribesmen in north Yemen", *Gulf News*, 8 Ocak 2014; "Clashes Between Rival Sects in Northern Yemen Kill 12", *Global News 24*, 20 Ocak 2014; "38 dead as Al Houthis push towards Yemen capital", *News.nom.co*, 30 Ocak 2014; "Fierce clashes kill 60 in northern Yemen", *Daily Sun*, 2 Şubat 2014; "Clashes between rebels, tribesmen kill 12 in Yemen", *Mail Online*, 30 Mayıs 2014.
- 25 "Hadi urged to stop Al Houthi 'expansion'", *Gulf News*, 11 Şubat 2014.
- 26 "Yemen ceasefire breached as violence flares anew", *Carroll Country Times*, 28 Haziran 2014.
- 27 "12 killed as Yemen rebels clash with tribes, army", *The Daily Star*, 7 Eylül 2014. "Yemen clashes between Shiite rebels and tribesmen kill 22", *The Jordan Times*, 16 Eylül 2014.
- 28 "Yemen accuses Al Houthi rebels of 'atrocities'", *Gulf News*, 9 Temmuz 2014.
- 29 "Yemen leader demands Al Houthis give up captured city", *Chicago Tribune*, 14 Temmuz 2014.

- 30 "Al Houthis challenge Yemen transitional period", *Gulf News*, 28 Ağustos 2014.
- 31 "Tens of thousands of Houthis protest in Yemen", *Al Akbar*, 18 Ağustos 2014.
- 32 "Supporters of Shiite rebel group block main roads in Yemen's capital", *Fox News*, 3 Eylül 2014. "Yemen Peace Deal Signed after Huthis Seize Gov't HQ and PM Quits", *Al Ahed News*, 22 Eylül 2014.
- 33 "Clashes between Yemen army and rebels kill 24", *Khaleej Times*, 28 Şubat 2014; "Two Yemeni soldiers killed in Al Houthi attack", *Gulf News*, 13 Mart 2014; "Four killed in Yemen forces' clash with Shiite rebels", *The Sun Daily*, 22 Mart 2014; "5 killed as Shiite rebels press 'advance' on Yemen capital", *Gulf News*, 12 Nisan 2014; "25 killed in Yemen army clashes with Shia rebels", *The Times of India*, 20 Mayıs 2014; "Dozens dead as Yemen troops clash with rebels", *Gulf News*, 21 Haziran 2014; "Yemen at 'dangerous crossroads' as police kill seven rebel protesters", *The National*, 9 Eylül 2014.
- 34 "Al Houthi rebels seize Yemen military academy", *Article Wn*, 6 Aralık 2014; "Yemen's Shiite Rebels Close Port, Storm Newspaper", *The New York Times*, 17 Aralık 2014.
- 35 "Rebels seize major Yemen port city: security source", *Dna India*, 14 Ekim 2014.
- 36 "Houthis, Sunni supporters clash in central Yemen", *Reuters*, 18 Ekim 2014. "Al Houthis dismantle protest camps in Sana'a", *Gulf News*, 29 Ekim 2014; "Yemeni Shiite leader dismisses UN sanctions threat", *The Indian Express*, 5 Kasım 2014.
- 37 "Al Houthis enter main Al Qaida stronghold in central Yemen", *Today's Zaman*, 26 Ekim 2014; "Dozens' Killed in Yemen Bomb Attack on Huthi Militia", *ND TV*, 12 Kasım 2014; "Yemen attack kills six Al Houthi militiamen", *Gulf News*, 13 Aralık 2014.
- 38 "Suicide bomber attacks fighters in north Yemen", *Business Insider*, 23 Mayıs 2014; "Sana'a suicide attack kills 43", *The Long War Journal*, 9 Ekim 2014; "Dozens, including 20 children, killed in Yemen suicide blasts", *Fee News Pos*, 17 Aralık 2014.
- 39 "Al Houthis step up security amid festival", *Mideaster*, 12 Ekim 2014.
- 40 "Al Qaida attacks kill 10 soldiers in Yemen", *Al Arabia*, 16 Ocak 2014; "Yemen attack on military checkpoint 'kills 20 soldiers'", *BBC News*, 24 Mart 2014; "Al-Qaeda behind deadly attack on Yemeni army base", *Euro News*, 3 Nisan 2014; "Suspected Qaeda militants kill four Yemeni soldiers at checkpoint", *Al Akhbar*, 8 Nisan 2014; "Gulf of Aden Security Review", *Critical Threats*, 14 Nisan 2014; "30 killed as Yemen army launches new assault on Al Qaida", *Gulf News*, 29 Nisan 2014; "Five dead in Yemen presidential palace attack", *Sky News*, 9 Mayıs 2014; "Suicide car bomb kills 12 soldiers, civilian in Yemen", *The Daily Star*, 12 Mayıs 2014; "Al Qaida attacks military checkpoint killing 14", *BBC News*, 5 Haziran 2014; "Gunmen Storm Yemen Airpor, Kill Three Soldiers", *Daily Pioneer*, 27 Haziran 2014; "Al-Qaeda militants kill four Yemeni soldiers", *Al Arabia News*, 26 Temmuz 2014; "Al Qaida executes 15 Yemen soldiers: military", *Dawn*, 9 Ağustos 2014; "Five Yemen soldiers killed in suspected Al Qaida attacks", *The Cairo Post*, 31 Ağustos 2014; "Two soldiers killed in Yemen blast", *Middle East Eye*, 11 Ekim 2014; "Car bombs kill 6 soldiers in southeast Yemen — military", *Al Monitor*, 9 Aralık 2014.
- 41 "Attack on prison in Yemeni capital kills 11", *The Telegraph*, 14 Şubat 2014.
- 42 "Yemen launches major anti-Al Qaida offensive", *News Traits Times*, 29 Nisan 2014.
- 43 "Yemen army kills 7 'Al Qaida' militants", *Gulf News*, 1 Mayıs 2014; "43 militants killed in Yemen", *The Recorder*, 4 Mayıs 2014; "Yemen police shoot dead killer of Frenchman", *MTV Lebanon*, 7 Mayıs 2014; "Yemen army captures Al Qaida stronghold", *Before It's News*, 7 Mayıs 2014; "Yemen forces kill Al Qaida 'kidnap leader' amid Sana'a alert", *Levant*, 9 Mayıs 2014; "18 dead as jihadists hit Yemeni army camps", *Gulf News*, 14 Mayıs 2014; "Yemen kills 5 Al Qaida men in raid on arms convoy", *Mideaster*, 13 Mayıs 2014; "Jury out on army-Al Qaida showdown in Yemen", *Yemen Fox*, 26 Mayıs 2014.

- 44 "500 Al Qaida militants killed in 5-week Yemen offensive", *Hindustan Times*, 5 Haziran 2014.
- 45 "Militants claim execution of 14 soldiers in Yemen", *Press Display*, 10 Ekim 2014; "Al Qaida kills 20 Al Houthis in fresh Yemen clashes", *Times of Oman*, 17 Ekim 2014; "Al Qaida kills 30 Al Houthis rebels", *Reuters*, 22 Ekim 2014.
- 46 "Attempt to smuggle Saudi women and children into Yemen thwarted", *Veeoz*, 23 Nisan 2014.
- 47 <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/analysis>, Erişimtarihi: 28 Ocak 2015.
- 48 "Yemenis question US drone strategy", *Gulf News*, 9 Şubat 2014.
- 49 "Yemen activists hold silent protest against drone strikes", *Mideaster*, 9 Ocak 2014.
- 50 "US drone strike payout in Yemen points to civilian deaths", *News.nom.co*, 19 Ağustos 2014.
- 51 "Yemen Al Qaida denies claim 70% of fighters are foreign", *Site Intel Group*, 1 Mayıs 2014.
- 52 "Foreign Al Qaida suspects killed in Yemen", *Gulf News*, 7 Mayıs 2014.
- 53 "Al Qaida denies majority of its fighters in Yemen are foreigners", *Yemen Fox*, 21 Haziran 2014.
- 54 "Al Qaida kills 2 Yemeni 'sorcerers': security", *Times of Israel*, 22 Haziran 2014; "Al Qaida men kill Yemeni for 'sorcery'", *Gulf News*, 12 Temmuz 2014.
- 55 "Yemen gunman kills man suspected of being gay", *Jihad Watch*, 11 Ocak 2014.
- 56 "Yemen tribesmen kill soldiers in oil field attack", *Arab Today*, 12 Ocak 2014.
- 57 "12 soldiers killed in clashes with tribesmen", *Gulf News*, 8 Şubat 2014.
- 58 "15 killed in Yemen tribal feud over 'desert oil'", *Tasnim News*, 2 Temmuz 2014.
- 59 "UN: 2 kidnapped staffers released in Yemen", *BBC News*, 25 Mart 2014; "Yemen kidnappers free UN water engineer, says world body", *Reuters*, 9 Kasım 2014.
- 60 "Kidnappers free Czech doctor in Yemen", *Al Arabiya*, 23 Şubat 2014; "Tajik nurse kidnapped from Yemen hospital", *Gulf News*, 5 Kasım 2014; "'Russian-looking' nurses kidnapped in Yemen", *Daily Mail*, 3 Aralık 2014.
- 61 "Gunmen kidnap Western couple working for UN in Yemen, police source says", *Reuters*, 25 Mart 2014.
- 62 "Freed Yemen hostage pleads for husband's release", *IOL News*, 16 Ocak 2014.
- 63 "Yemen gunmen kidnap British teacher: Security official", *The Express Tribune*, 13 Şubat 2014.
- 64 "Kidnapped Iranian diplomat 'still alive'", *Irna*, 2 Şubat 2014. "German diplomat injured escaping kidnapping attempt in Yemen", *Neurope*, 29 Nisan 2014.
- 65 "Yemen foils attack on oil refinery", *Long War Journal*, 17 Şubat 2014.
- 66 "Yemen's main oil pipeline bombed, crude flow stops: sources", *Yahoo News*, 1 Şubat 2014. "Yemen tribesmen bomb main oil pipeline, halt crude flows", *Yemen Fox*, 12 Temmuz 2014.
- 67 "Yemen tribesmen attack oil pipeline in Hadramout", *Gulf News*, 5 Ocak 2014.
- 68 "Yemen resumes oil flow after pipeline repair", *Reuters*, 24 Temmuz 2014.
- 69 "Yemen restores main oil export pipeline after attack", *Arabian Oil and Gas*, 27 Ekim 2014.
- 70 "Yemen cracks down on oil facility attackers", *Yemen Digest*, 23 Mayıs 2014.
- 71 "Yemen in total blackout after power lines sabotaged", *The Express Tribune*, 10 Haziran 2014.
- 72 Suikastler sonucu yılın ilk 6 ayında Yemen toplam 374 personelini kaybetmiştir. Bu

- kayıpların 211'i asker, 94'ü polis, 17'si istihbarat subayı, 20'si askeri polis, 3'ü hava kuvvetleri personeli ve geriye kalanları çeşitli güvenlik birimleri çalışan personeldir. ("Yemen security forces lost 374 men in 6 months", *Daily Star*, 2 Temmuz 2014.)
- 73 "Car blast wounds Yemen intelligence officer", *Al Arabiya News*, 7 Ocak 2014; "Car bomb kills intelligence officer in Yemen capital", *Harar 24 News*, 9 Şubat 2014; "Intelligence officer shot dead in south Yemen", *Press TV*, 23 Şubat 2014; "Yemeni colonel shot dead in Aden", *The Malaysian Insider*, 3 Mayıs 2014; "Militants kill intelligence officer in Yemen", *Gulf News*, 25 Haziran 2014.
- 74 "Yemen: Police chief assassinated", *The New York Times*, 19 Ocak 2014; "Yemeni intelligence officer shot dead", *Yemen Fox*, 23 Haziran 2014.
- 75 "Gunmen wound Iran diplomat in Yemen capital", *China Daily*, 19 Ocak 2014; "Al Qaida claims US embassy bombs", *World Tribune*, 30 Kasım 2014.
- 76 "Blast injures son of Yemen Islamist party chief", *The Straits Times*, 21 Ocak 2014.
- 77 "Gunmen kill envoy for Al Houthis in Sana'a", *Datab*, 21 Ocak 2014.
- 78 "Yemen's defence minister escapes bid on life", *Times of Oman*, 9 Mayıs 2014.
- 79 "Blast kills senior Islamist politician in Yemen", *Australia News*, 18 Kasım 2014.
- 80 "Yemen investigates plot to assassinate former president", *NBC News*, 14 Ağustos 2014.
- 81 "4 wounded in Yemen clashes with separatists", *Global Post*, 27 Ocak 2014.
- 82 "Yemen army, separatists swap prisoners amid truce", *Gulf Reader*, 16 Mart 2014; "Thousands rally for south Yemen independence", *Atlantic Council*, 21 Mayıs 2014; "Yemen president urges southern leaders to join talks", *The Daily Star Lebanon*, 22 Mayıs 2014.
- 83 "Army-separatist clash kills four in south Yemen", *World Affairs Journal*, 30 Ocak 2014; "Two dead as Yemen disperses Aden independence protests", *Relief Web*, 21 Şubat 2014; "Yemen troops kill southern activist: group", *Gulf News*, 15 Mart 2014; "Attackers kill two Yemen police in separatist bastion", *The News Tribe*, 1 Nisan 2014.
- 84 "Yemen Separatists Urge Oil Firms to Stop Exports from South", *Rigzone*, 15 Ekim 2014.
- 85 "South Yemen separatists pledge to intensify protests", *Press.TV*, 23 Ekim 2014.
- 86 "Protester killed in demo for south Yemen independence", *Gulf News*, 30 Kasım 2014.
- 87 "Yemen govt curbs travel, recruitment in austerity drive", *Dubai Bizz*, 10 Temmuz 2014.
- 88 "Falling oil exports hit Yemen's foreign currency reserves", *24h Gold*, 7 Aralık 2014.
- 89 "Yemen central bank sees no early repayment of Saudi \$1b loan", *Finanz*, 5 Aralık 2014; "Half of Yemen's population needs aid", *Gulf News*, 12 Aralık 2014.
- 90 "Yemen won't lift fuel subsidies 'for time being'", *Yemen Digest*, 15 Nisan 2014.
- 91 "IMF sets \$553m loan for Yemen", *Arabian Business*, 3 Eylül 2014.
- 92 "Yemen reform plan complies with IMF loan", *Yahoo News*, 6 Ekim 2014.
- 93 "Yemen will destabilise economy if it delays reforms, IMF says", *Reuters*, 26 Eylül 2014.
- 94 14,7 milyon insanın ihtiyaç sahibi olduğu, 10,5 milyon insanın yiyecek ihtiyacı olduğu, 5 yaş altı 1 milyondan fazla çocuğun yetersiz beslenme sorunuyla karşı karşıya olduğu, temiz su ihtiyacını gideremeyen 13,1 milyon insan olduğu, 8,6 milyon insanın sağlık hizmetlerinde yararlanamadığı, yerinden edilmiş 300 bin insanın ve 260 bin mültecinin bulunduğu tespit edilmiştir. ("Yemen humanitarian response plan launched", *Saba News*, 17 Şubat 2014.)
- 95 "Half of Yemenis threatened by food crisis: UN", *Arab News*, 31 Mayıs 2014.
- 96 "UN: Yemen, Somalia need urgent humanitarian aid", *OCHA*, 2 Temmuz 2014.
- 97 "At least 42 African migrants drown off Yemeni coast", *The National*, 10 Mart 2014.

- 98 "62 African migrants and crew drown in boat tragedy off Yemen", *Al Shorfa*, 6 Haziran 2014.
- 99 "70 Ethiopian migrants drown off Yemen coast", *Al Arabiya News*, 8 Aralık 2014.
- 100 "Yemen faces influx of illegal African migrants", *Article Wh*, 1 Haziran 2014.
- 101 "UN demands Yemeni rebels leave city", *Taiwan News*, 12 Temmuz 2014; "Al Houthi's defiant of UN demands to pull back", *Iran Daily*, 1 Eylül 2014.
- 102 "Yemeni army, Al Houthis agree to ceasefire", *Heyetnet*, 5 Haziran 2014.
- 103 "US blacklists Yemen ex-president Saleh, Al Houthi commanders", *The Guardian*, 10 Kasım 2014.
- 104 "Saleh could be target of UN Yemen sanctions: diplomats", *Gulf News*, 29 Ocak 2014.
- 105 "Two Saudi guards killed in Yemen border attack", *Gulf News*, 10 Nisan 2014; "Two killed in attack at Saudi border post", *Gulf News*, 4 Temmuz 2014.
- 106 "Saudi Arabia pulls diplomats from Yemen", *Zawya*, 10 Eylül 2014.
- 107 "Yemen president urges Iran to stop interference", *Mojahedin*, 31 Mart 2014; "Yemeni president urges Iran to be 'reasonable'", *Zongo News*, 7 Eylül 2014; "Iran supported Al Houthis' Sana'a takeover — intelligence chief", *Gulf News*, 29 Eylül 2014; "Suicide car bomb hits Iran envoy's house in Yemen", *Reuters*, 3 Aralık 2014.
- 108 "Yemen frees Iranian guards with Al Houthi links", *Middle East Eye*, 25 Eylül 2014.
- 109 "US condemns attack on Iranian envoy's house in Yemen", *The Hindu*, 4 Aralık 2014.
- 110 "Western diplomatic missions in Yemen on alert", *Gulf Today*, 9 Mayıs 2014; "US orders some of its diplomats out of Yemen", *The Washington Post*, 25 Eylül 2014; "French Embassy in restive Yemen closes to public", *Gulf News*, 10 Aralık 2014.